

Хмарні технології та штучний інтелект кардинально змінюють підходи до стратегічного менеджменту. Вони дозволяють підприємствам не лише підвищувати ефективність, але й бути більш адаптивними до швидких змін ринку. Підприємства, які інтегрують ці технології у свої стратегії, отримують значні конкурентні переваги та можливість забезпечити довгостроковий розвиток.

Література:

1. Tapscott D. (2015). The Digital Economy: Rethinking Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw-Hill Education.
2. Porter M.E., Heppelmann J.E. (2015). How Smart, Connected Products Are Transforming Companies. Harvard Business Review.
3. Gartner Research. Digital Transformation Insights. URL: <https://www.gartner.com> (date of application: February 5, 2025).
4. McKinsey & Company. (2022). Digital Transformation: The Future of Business. URL: <https://www.mckinsey.com> (date of application: February 5, 2025).
5. OECD. (2019). Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives. OECD Publishing.

ПОБУДОВА ЕКОСИСТЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МСБ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Медко М.Б., здобувач ступеня доктор філософії*,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>

Малий та середній бізнес в Україні займає домінуюче місце у структурі економіки, забезпечуючи майже 99 % усіх зареєстрованих підприємств та створюючи робочі місця для понад 10 мільйонів громадян. Попри значний потенціал, МСБ стикається з численними викликами, серед яких обмежений доступ до фінансових ресурсів, високий рівень ризиків та недосконалість традиційних банківських інструментів. Саме тому сучасні стратегії підтримки підприємництва в Україні орієнтовані на побудову інтегрованої екосистеми кредитування, що поєднує зусилля державних установ, комерційних банків, фінтех-компаній, бізнес-інкубаторів, освітніх та наукових установ.

* Науковий керівник – *Ходакевич С.І., к.е.н., доцент*

Поняття «бізнес-екосистема» було вперше представлено Джеймсом Ф. Муром [1], який порівняв взаємодію підприємств з динамікою природних екосистем. За його концепцією, центральний суб'єкт (ядро) ініціює співпрацю з доповнювачами, партнерами та кінцевими споживачами, створюючи взаємозалежну систему, що стимулює інновації та розвиток.

Подібні принципи знаходять відображення і в ідеях Клауса Швайба [2], автора концепції «Четвертої промислової революції», який підкреслює важливість цифровізації, інтеграції новітніх технологій і орієнтації на сталий розвиток. Автор наголошує, що сучасна екосистема повинна бути не лише економічно ефективною, але й соціально відповідальною, забезпечуючи додаткову цінність для всіх зацікавлених сторін.

Обидва автори демонструють, що успішна екосистема кредитування МСБ – це не просто набір окремих фінансових інструментів, а цілісна, динамічна мережа, де кожен елемент сприяє розвитку інших. Завдяки цьому МСБ отримує доступ до комплексної підтримки, що включає фінансування, консультації, навчання та технологічну інфраструктуру.

Екосистеми розвиваються на кластерній основі. Складовими елементами екосистеми в цілому є технології, послуги, сегменти, учасники та регіональний розподіл. Відповідно, до основних елементів екосистеми кредитування МСБ відносимо: 1) фінансові установи – як основні функціональні інституції, що надають фінансові послуги; 2) державний інституційний сектор, в тому числі нормативно-правове забезпечення; 3) цифрову інфраструктуру, що розвивається на основі інноваційних фінансових технологій та забезпечує персоналізовану аналітичну підтримку; 4) підтримуючу інфраструктуру, що формує мережеві взаємозв'язки та взаємну підтримку; 5) освітні та науково-дослідні установи, що формують інклюзивність та методологічний базис.

Ядром екосистеми кредитування МСБ звісно є сам сегмент малого та середнього бізнесу, який вибудовує взаємозв'язки з іншими учасниками систему. Перш за все, мова йде про фінансовий сектор, який забезпечує МСБ необхідними фінансовими ресурсами. Серед основних суб'єктів виділяємо:

– комерційні банки, які розробляють спеціалізовані кредитні продукти, такі як кредити з пільговими умовами, короткострокові кредити, лізингові програми та факторинг. Завдяки співпраці з фінтех-компаніями, банки можуть впроваджувати цифрові платформи для

автоматизації процесів оцінки кредитоспроможності позичальників та скорочення часу обробки заявок;

- державні банки та кредитні гарантійні фонди місією яких є забезпечення доступу до фінансування для МСБ з підвищеним ризиком, та/або сприяння активізації кредитування в умовах невизначеності та економічної турбулентності. Державні гарантії, субсидії знижують ризики для банків, що дозволяє останнім надавати кредити на більш вигідніших умовах;

- мікрофінансові організації та фінтех-компанії, які спеціалізуються на наданні малих позик із гнучкими умовами та використовують сучасні технології для оперативного прийняття рішень, що є надзвичайно важливим для стартапів та малих підприємств.

Для формування сприятливого середовища необхідна активна участь держави, яку варто виокремлювати як самостійний елемент екосистеми, що має свої цілі та завдання. Змістовним наповненням цього елементу є наступне:

- розробка та впровадження державних програм, субсидій, грантів та пільгового кредитування, спрямованих на розвиток МСБ. Важливим є забезпечення доступу до інформації та консультацій для МСБ;

- створення кредитних гарантійних фондів, які дозволяють знизити кредитний ризик для банків за рахунок державних гарантій, що забезпечує більшу доступність фінансових ресурсів для більш широкого кола підприємств;

- формування адекватної нормативно-правової бази оскільки законодавство має стимулювати розвиток МСБ, забезпечувати прозорість бізнес-процесів та створювати умови для ефективного публічно-приватного партнерства, інтегруючи загально-європейські імперативи. І тут дійсно важливо рухатися в напрямі від регулювання до партнерства, від ліцензування до ресстрації.

Ключовим детермінантом успіху сучасної екосистеми є цифровізація. Розвиток відкритих банківських платформ та API спрямований інтегрувати різні фінансові сервіси, сприяючи створенню нових, інноваційних, цифрових продуктів та послуг які відповідають потребам МСБ. Інформаційні технології забезпечують можливість здійснювати прозорі, швидкі та візуально доступні транзакції, одночасно підвищуючи операційну ефективність і покращуючи контроль за фінансовими операціями. Сучасні платформи онлайн-кредитування мають спростувати процес подачі заявок, забезпечувати оперативну оцінку кредитоспроможності та прискорювати ухвалення рішень, що значно підвищує ефективність роботи банків. Колаборація

всіх цих базових елементів дозволяє створювати додаткову цінність через поєднання банківських бізнес-процесів та інформаційних технологій, людей та машин, досвід (навички) та штучний інтелект інформації на цифрове представлення відкрило значні можливостях обробки різноманітних масивів даних, що, в свою чергу, ініціювало широкий процес цифрової трансформації. Впровадження аналітичних інструментів та Big Data при роботі з великими даними допомагає банкам персоналізувати кредитні пропозиції, прогнозувати ризики та виявляти нові можливості для розвитку бізнесу.

Зауважимо, що успіх будь-якого проєкту забезпечується не лише фінансуванням, а й підтримкою з боку інших суб'єктів, його соціальною місією. На допомогу вирішення цих завдань спрямований наступний елемент екосистеми представлений, зокрема:

- бізнес-інкубаторами та акселераторами (партнерські угоди) які надають підприємцям менторську підтримку, консультації, допомагають у розробці бізнес-планів та між новаторами, діючими фірмами і державними органами [3];

- консалтингові агентства та професійні асоціації які сприяють підвищенню фінансової грамотності, допомагають у впровадженні сучасних управлінських технологій та оптимізації бізнес-процесів;

- платформи для обміну досвідом, конференції, вебіари, майстер-класи та інші заходи створюють можливості для обміну найкращими практиками між учасниками ринку, стимулюючи подальший розвиток МСБ.

Розвиток інноваційних технологій передбачає підвищення рівня фінансової та цифрової грамотності всіх суб'єктів екосистеми. Тому забезпечення системного навчання є важливою методологічною складовою екосистеми, що має бути реалізовано на базі взаємодії з 1) університетами та бізнес-школами, які розробляють навчальні програми та проводять тренінги з управління фінансами, кредитування, підприємництва та цифрових технологій, що сприяє підготовці кваліфікованих кадрів та 2) науково-дослідними інститутами спрямованими на розробку нових методологій оцінки кредитних ризиків та впровадження інноваційних рішень, що допомагає створити більш ефективну систему підтримки та інклюзивності МСБ.

Цифрова трансформація потребує достатніх фінансових ресурсів, щоб покривати можливі короткострокові труднощі, і забезпечувати стійкість екосистеми та інтеграційних фінансових стратегій в умовах конкурентного середовища. Подолати бар'єри обмеженості фінансових ресурсів та сприяти максимально

ефективному їх використанню особливо в довгострокових інвестиційних проєктах в межах екосистем кредитування МСБ, дозволяє співпраця між державними структурами, приватним сектором і неурядовими організаціями. Реалізація комплексних, спільних програм підтримки МСБ, у яких беруть участь державні установи, банки, фінтех-компанії та бізнес-асоціації, сприяє синергічному розвитку екосистеми. Поряд з цим взаємодія з інвестиційними фондами, що інвестують у перспективні підприємства, дозволяє забезпечити додаткове фінансування для інноваційних проєктів та стимулювати економічне зростання.

Варто зауважити, що побудова екосистеми кредитування МСБ стикається з рядом проблем.

По-перше, фрагментарність ресурсів, в наслідок чого недостатня координація між учасниками може призводити до дублювання зусиль та неефективного використання ресурсів. По-друге, нестача інвестицій, що в Україні пов'язана з ризиками невизначеності, корупції, воєнними діями, відсутністю страхування ризиків. Обмеженість фінансових ресурсів особливо відчутна для стартапів та інноваційних проєктів, що стримує розвиток МСБ. По-третє, цифровий розрив. Зокрема регіональні нерівності у доступі до сучасних технологій створюють дисбаланс у можливостях підприємств отримувати кредитування та інші послуги. За умов релокації бізнесу в Україні, це може створювати певні виклики.

З метою стимулювання розвитку екосистеми кредитування МСБ в Україні основні зусилля мають бути зосереджені на деяких напрямках, а саме:

- розширення партнерських мереж. Посилення співпраці між державними, приватними та академічними структурами дозволить ефективніше використовувати наявні ресурси та створити інтегроване середовище для підтримки МСБ;

- активна цифрова трансформація. Впровадження FinTech-рішень, штучного інтелекту та аналізу великих даних сприятиме підвищенню ефективності кредитування, зниженню бюрократичних перепон і оптимізації операційних процесів;

- підвищення цифрової грамотності. Запровадження навчальних програм, проведення тренінгів для підприємців допоможе їм швидше адаптуватися до сучасних технологій, що є ключовим чинником успіху в умовах постійних ринкових змін.

Отже, побудова комплексної екосистеми кредитування МСБ в Україні повинна базуватися на синергії фінансових установ,

державної підтримки, цифрових технологій, партнерських мереж та консультаційної допомоги. Тільки завдяки інтегрованому підходу, який поєднує всі ці компоненти, можна створити сприятливе середовище для розвитку малого та середнього бізнесу. Така екосистема дозволить не лише розширити доступ підприємців до фінансових ресурсів, а й сприятиме впровадженню інновацій, підвищенню конкурентоспроможності та загальному економічному зростанню країни.

Побудова ефективної екосистеми кредитування МСБ є ключем до стимулювання підприємницької активності та економічного розвитку України, адже саме через підтримку малого та середнього бізнесу країна здатна досягти стійкого зростання та інноваційного прориву, навіть у умовах воєнного стану.

Література:

1. James F. Moore (1993). «Predators and Prey: A New Ecology of Competition». URL: <https://hbr.org/1993/05/predators-and-prey-a-new-ecology-of-competition> (date of application: February 5, 2025).
2. Klaus Schwab. *The Fourth Industrial Revolution* Penguin UK. 2017. 192 p.
3. Краснова І.В., Щеглюк М.С. Інновації у формуванні фінансових екосистем. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки*. 2022. № 4(308) С. 19-25. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-3>

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ЦИФРОВІ ІНВЕСТИЦІЇ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БІЗНЕСУ

Нестеренко Е.К., здобувач вищої освіти,
Університет митної справи та фінансів м. Дніпро, Україна

Дронова Т.С., кандидат економічних наук,
Університет митної справи та фінансів м. Дніпро, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0440-5614>

В умовах глобалізації та швидких технологічних змін підприємства стикаються з необхідністю постійної адаптації до нових умов. Інноваційні стратегії та цифрові технології стають основними інструментами для забезпечення конкурентоспроможності на ринку. З кожним роком цифрові технології проникають у всі сфери бізнесу, починаючи від автоматизації виробничих процесів і до взаємодії з кінцевим споживачем. Впровадження таких технологій дозволяє компаніям не тільки підвищити свою ефективність,